

Proč Ježek v kleci a Stínadla v Žižkovských listech?

Ježek v kleci, Stínadla, Jaroslav Foglar a Žižkov patří k sobě jako neodmyslitelná součást dětství kluků i děvčat, kterým se do rukou dostaly časopisy a knížky autora, který měl k romantickým duším dětí snad nejlíže - Jaroslava Foglara. Příběhy Rychlých Šípů okouzly mě, stejně jako i další, mezi nimi i současného jubilanta, pamětníka nejen příběhů Rychlých Šípů ale také i počátků biografu na Žižkově.

Pan Miroslav Čvančara, dlouholetý člen Klubu přátel Žižkova, který stál u jeho vzniku, se dožívá významného jubilea 80-ti let. Kromě jeho vzpomínání na celuloidové pásy filmů v půjčovně jeho otce a na první kina nejen na Žižkově, vzpomíná i na svoje setkání s Rychlími Šípy a na příběhy v tajemných Stínadlech. A protože Jaroslav Foglar a Rychlé Šípy měly mnohé společné se Žižkovem, kde se narodil a žije dnešní jubilant, projdeme se jeho vzpomínkami na klukovská léta nad Mladým Hlasatelem.

Tak tedy pevné zdraví a hodně sil do dalších let!

Klub přátel Žižkova

Jaroslav Foglar a já,

jeho čtenář Míla Čvančara, kolem roku 1944.

Jak jsem se přesvědčil, kde Rychlé šípy žijí.

- „*Rychlé šípy závodí*“ (MH roč.IV., č.29, 20.5.39) Mirek Dušín oznamuje členům klubu, že dostal výzvu od 562. klubu Ontario v Praze k závodům na kole. A když je v průběhu závodu Mirek sražen s kola nezodpovědným automobilistou, já, Míla Čvančara se v příštím čísle MH dozvídám, že viník nehody na silnici ujížděl „směrem na Český Brod“.

- „*Rychlé šípy v redakci*“ (MH roč.V., č.12, 18.11.39) Do Pražské redakce MH Rychlé šípy nepřijely ale přišly. Nemohly tedy bydlet daleko od Václavského náměstí!

- „*Rychlé šípy a bobřík mlčení*“ (MH roč.V., č.40, 1.6.39) Jindra Hojer na dotaz jakési staré paní: „Kde je Josefská ulice?“ ukazuje před sebe. A že se Josefská ulice nachází na Malé Straně nedaleko Malostranského náměstí jsem dobře věděl.

- „*Rychlé šípy napravují kamaráda*“ (MH roč.VI., č.8, 19.10.40) Co už si přát více a jasněji? Jirka Kalous přijal výzvu Rychlých Šípů a zúčastnil se závodů v běhu, skoku a vrhu koulí. A to Na Míčankách! Tedy ve Vršovicích, poblíž Kodaňské ulice!

- „*Rychlé šípy pronásledovány pomatencem*“ (MH roč.VI., č.29, 15.3.40) Tentokrát pan Foglar a dr.Fišer již postupovali naprosto konkrétně. Schodiště, po němž Rychlé šípy při útěku běží vzhůru, má nejen totožnou šířku a tvar ale i stejný počet stupňů (45) jako schodiště u nás na Žižkově! To naše schodiště začíná dole na nároží ulice Chelčického a Všebrdovy (dnes prodloužená Rokycanova) a nahoře ústí do ulice Táboritské!

A tak byl Míla Čvančara přesvědčen, že Rychlé šípy jsou zcela nepochybně z Prahy! Hledat a vypátrat je lze především ve výše uvedených čtvrtích!

Pátrání pokračuje

Nabyli jsme tušení, že i kdybychom zjistili kde pan Foglar bydlí, stejně by nám adresy Rychlých šípů asi neprozradil. Proto jsme pátrali sami. Desetiletý rozum můj a několika mých spolužáků vedl k následující logice: Co takhle začít z opačné strany a vyhledat nejprve sourozence Rychlých šípů, stopovat je a tak se dopídit bydliště jejich bratří? Avšak když jsme prolistovali všechny zadní stránky Mladých Hlasatelů až do posledního čísla z května 1941, konstatovali jsme, že všichni členové vzorného klubu byli jedináčci a alespoň do té doby žádný z nich neměl bratra či sestru! Podivné!

Zkusili jsme tedy hledat rodiče. V telefonním seznamu se vyskytovalo několik Hojerů a Metelků, i když Dušín žádný. Avšak ani jeden volaný, snad záměrně, nepřiznal příbuzenský vztah k některému členu slavné pětičky. A hledat v telefonním seznamu přezdívky Rychlonožka a Červenáček by bylo nanejvýš bláhové. Spolužák Karel Urban se dušoval, že má stoprocentně ověřeno, že pravé jméno a příjmení Červenáčka zní Jan Hradecký a že Rychlonožka se ve skutečnosti jmenuje Věroslav Richter. Ale vzhledem k nedůvěře ke Karlovým jiným „zaručeným“ informacím, jsme jeho tvrzení nebrali vážně. Zda měl Červenáček otce jsme zatím nevěděli. Matku však určitě, protože ta přece darovala Rychlým šípům do klubovny pohovku (MH VI, 31), souhlasila s odevzdáním staré gramodesky (MH V, 18) a upekla bábovku chudému Petrovi Macháčků (MH IV, 28). I Jarka Metelka měl maminku. Ta věnovala již zmíněnému Petrovi staré šaty (MH IV, 28) a na Svátek Matek obdržela od svého syna květiny (MH V, 37). Oba rodiče měl prokazatelně Rychlonožka. Ke své mamince přivedl psa Bublínu (MH V, 35) a tatínkovi, posunovači na železnici, přinesl na nádraží oběd (MH VI, 5). Sirotkem nebyl ani Jindra Hojer. Zatímco jeho matka uplétala svetr či ponožky, bezvousý Hojer senior předčítal z novin, že „na kolejích pod Habřinou našli kameny“ (MH V, 14). Ovšem ve 40. čísle pátého ročníku tentýž, knírem obohacený pan Hojer, taháním za synovo ucho vytýkal Jindrovi (lovícího bobříka mlčení),

že mu „nepopřál Dobré jitro!“ (Zajímavé je, že od té doby jsem také začal ráno zdravít své rodiče). V případě Mirka Dušína jablko od stromu daleko nepadlo. Jeho otec nejen poctivě předává synovi peníze za rozbité jízdní kolo (MH IV, 30) a uhádne škodlivost pochybné *Knihy kouzel* (MH VI, 15) ale především ochotně a nezištně zprostředkuje Tondovi Pírkovi ubytování a zaměstnání v Chlapeckém domově. A konečně i svojí mamince, rovněž o Svátku matek, Mírek předává květiny (MH V, 37).

To všechno bylo hezké, ale pravdě o bydlišti Rychlých šípů jsme se nikterak nepřiblížili. Nakonec naše školní pátrací skupina musela opět zkonstatovat, že jsme tam, kde už jsme jednou byli – na samém začátku...

Jak všechno začalo

Nedlouho po Novém Roce 1941, v době častých útoků německého letectva proti Británii, jsem si za sklem výlohy prodejny denního tisku a kuřiva, v mém rodném domě v Praze na Žižkově, začal všímat dříve mnou přehlíženého časopisu. Náš trafikant, někdejší ruský legionář Alois Vlach, vyvěšoval každý týden nové titulní strany, jejichž barevné fotografie mě přitahovaly. Jednou byli na obrázku vodáci, pak kluk se psem ovčákem, jindy lyžař, anebo trojice chlapců, z nichž jeden držel v ruce jakousi ostnatou kuličku. Proč jsem lákavé sešity doposud opomíjel? Protože jsem ještě neuměl číst! Do školy jsem začal chodit teprve loni v září a až nyní jsem už dokázal přeslabikovat název: „*Mladý hlasatel*“ ! Jednou, začátkem května 1941, jsem poprosil rodiče o 60 haléřů a šel si do přízemí koupit svůj vůbec první časopis v životě. Na jeho titulní straně s číslem 36 byl kluk v rádiovce s Rychlíni šípů, jak pronásledují jakéhosi obtloustlého Bambuse.

Nemohl jsem se dočkat příštího týdne a pak následujícího, kdy vyšlo 38. číslo. Když jsem si však 24. května 1941 šel pro další, již 39. sešit, sdělil mi pan Vlach, že Mladý hlasatel není a asi již nikdy nebude, protože je zakázán! Byl jsem zklamaný. Nedožvěděl jsem se jak asi pokračovalo dobrodružství chlapců ze *Srubu U zlatého klíče*, ale ani, a to mě mrzelo nejvíce, jak dopadlo soupeření mezi Rychlími šípy a Bratrstvem kočičí pracky. Své osmé narozeniny v lednu 1942 a následující týdny jsem pro vážné onemocnění záškrtem a spálou strávil v izolaci v pavilonu pro choroby infekční v nemocnici Bulovce v pražské Libni. Pro zahnání mé dlouhé chvíle mi rodiče od mého kamaráda Jendy Rojka sehnali a do nemocnice zaslali asi 15 – 20 starších čísel Hlasatele. Ty jsem však po mém vyléčení z důvodů zamezení šíření infekce, k mojí značné lítosti, musel v nemocnici nechat.

Magnetismus Mladého hlasatele

I když mezi spolužáky v obecné škole na Žižkově padla o přestávkách slova jako Rychlé šípy a Foglar, dlouho jsem nenalézal nikoho, kdo by mě starší výtisky Mladého hlasatele poskytl. Až koncem roku 1944, v době kdy Sověti obklíčili Budapešť a nacisté zahájili protiútok v Ardenách, mi bratranec Ferdinand zapůjčil kompletní, velmi zachovalý a svázaný V. ročník Hlasatele. Tak jsem se poprvé v životě důkladně seznámil s dalšími dobrodružstvími Rychlých šípů, s Bobří hrází, s činností v té době již zaniklých čtenářských klubů a s poutavými a dobře vypointovanými povídkami. Začal jsem si všímat, že příběhy z dalekých krajín jsou autorizovány Otakarem Batličkou a výtečně ilustrovány Bimbou-Konečným. A naproti tomu ryze domácí Rychlé šípy jsou psány duchovním otcem Jaroslavem Foglarem a kresleny nedostupným výtvarným otcem Dr. Janem Fischerem. Ale přiznávám se, že i když jsem rád četl humorné kousky legendární pětičky, nejvíce mne přitahovala její tajemná, napínavá, až hororová dobrodružství, spojená s pátráním Rychlých šípů po Maxmiliánovi Drápovi, s funebrákem a rakví

ve sklepě, ve zbořeném mlýně na Černém potoce se zesnulou Jeremiáškou. Večer 14. února, a to si pamatuji přesně, jsem si při opětovném pročítání „Síť záhad se zatahuje“ uvědomil určitou analogii. Obavami naplněný Rychlonožka říká: „Budiž (nám) v tomto domě nebe milostivo.“ A já si ten večer nepřál nic jiného, než totéž. Před několika hodinami jsem se totiž i s rodiči vrátil z nedalekých Královských Vinohrad, kde jsme našli skleněnými střepinami doslova poseté ulice a chodníky, rozbořené a hořící domy a lidi zoufale hledající své blízké po leteckém bombardování... Šťastnou náhodou jsem se v roce 1944 seznámil se stejně starým – tehdy desetiletým Pepíkem Vávrou. Bydlel v nárožním domě čp. 2418 na Kollárově náměstí na rozhraní Vinohrad a Žižkova. Před dvěma byty, na volně přístupné chodbě v prvním poschodí (domy se tehdy přes den nezamykaly), měl Pepík jednoduchou knihovničku. Mezi řadou běžné literatury pro mládež, měl asi šest či sedm foglarovek. Postupně mi je zapůjčil. Již ta první, skvěle ilustrovaná mistrem Zdeňkem Burianem, mě značně zaujala. Zvláště věta: „Nahoře, daleko na Severu, žil na Bobří řece ve Sluneční zátocce uprostřed lesní divočiny zálesák Farrell“. To bylo něco pro mne. Indiánská osada Silver Star, indián Svištící šíp a především, asi čtrnáctiletý Roy Farrell! Hned získal moje sympatie. Navzdory tomu, že Spojené státy americké a Kanada byly s Říší ve válečném stavu a dle protektorátní propagandy byl Roy vlastně příslušníkem „nepřátelského“ národa, začal jsem se pítit a v atlase hledat kde se ta vysněná Bobří řeka nalézá. Podle všeho asi v západní Kanadě, neboť tam, v Britské Kolumbii, jihozápadně od města Quesmelu jsem na mapě našel Beaver River (Bobří řeka) a jezero Beaver Lake. Indiánskou osadu Silver Star jsem však neobjevil. Zato jsem poznal zdánlivě běžný, skvělou vyprávěčskou formou podaný, do děje vtahující a mému srdci blízký příběh, založený na přátelství, čestnosti a pracovitosti skupiny hochů. I ta Zelená příšera mě zaujala. V té době jsem ovšem četl i jiné knihy. Hýta a Batul, Twainovo Dobrodružství Toma Sawyera, Srdce od Edmoda de Amicis, Malý hrdina z předměstí a Spravedlivý Chess od Vládi Ziky. Rovněž Karla Maye, J.F.Coopera, J.Vernea a dobrodružné spisy Františka Flose.

Ale to všechno byly většinou náměty z cizích krajin, zatímco Foglar byl náš, český!

Tady vyprávění Míly Čvančary přerušíme. V příštím vydání Žižkovských listů se opět s Mílou sejdem nad Fogarovou Záhadou hlavolamu.

Vrch Vítkov,

*také Vítkova hora či Žižkaperk,
a jak to tam tenkrát s tou bitvou vlastně bylo.
(P.Kallista)*

Souvislosti před bitvou na Vítkově hoře

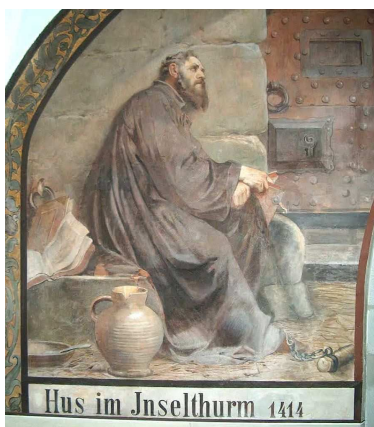
...A pak se stalo, co se stát muselo. Snad několik příliš daleko vytlačených jezdců ztratilo rovnováhu, možná se nějaký šípkou smrtelně raněný kuň svalil a zatarasil ostatním cestu, snad se utrhł kraj svahu, každopádně přichází hromadný pád. Nutno dodat, že to opět zřejmě odnášejí především ubozí koně. Ačkoli je vrch Vítkov ze severu značně strmý, o žádné vysoké kolmé skále, jak popisuje Vavřinec, nemůže být řeč. A tehdy tomu jistě nebylo jinak, eroze sice snadno změní odlesněný svah v holou skálu, avšak proces opačný není v silách matky přírody. Nestalo se sice nic fatálního, ovšem bojová formace je beznadějně rozvrácena a křížácká jízda ve zmatku rychle ustupuje...

Tak popisuje kronikář Vavřinec z Březové zlom bitvy na Vítkově hoře v pozdním odpoledni 14. července 1420, po kterém končí naděje krále Zikmunda na vítězství nad Prahou. Ale vraťme se zpět, do doby předcházející těmto událostem.

Je 14. února roku 1368 a v Norimberku se čtvrté manželce Karla IV., Alžbětě Pomořanské, narodil syn Zikmund, budoucí král a císař římský. Tou dobou v Evropě vládou nepokoje a neustálé hašteření o moc a vládu nad jednotlivými zeměmi. Nejen tlak Osmanských Turků na území Balkánu i v samotných Uhrách, ale i třenice mezi vladařskými rody zatěžují pokladnice

vladařů válečnickými výdaji na proviant a vojáky. A protože v konečné fázi je zdrojem všeho jmenovaného prostý člověk - poddaný, dopadá právě na jeho hlavu stále se zvyšující zátěž daní, roboty i vojenských odvodů.

V této „středověké idyle“ drtí tvrdé vybírání daní a odvádění nevolníků do války i nižší šlechtu – vladyky a zemany, kteří se místy bouří a hašteří mezi sebou. Ale to stále ještě není všechno, protože žoldněři, kteří po skončení jednotlivých tažení zůstávají v kraji, rabují a přepadávají. Evropou nezmítají jen válečné konflikty, ale i spory uvnitř církve. V církvi nastává schizma, kdy tři papežové mezi sebou řeší který je ten pravý. Navíc, z Anglie na kontinent rychle proniká učení Jana Viklefa (John Wycliffe) a Evropou se začíná šířit protestantství hláсанé německým knězem a myslitelem Martinem Lutherem. Jeho myšlenky, spisy a kázání nejprve směřují k reformě katolické církve, následně ale k vytvoření samostatné církve Protestantské. Český katolický kněz Jan Hus se s mnoha jeho myšlenkami ztotožňuje a jeho kázání jsou naplněna tvrdými výpady proti zkaženosti doby, vydírání těch nejubožejších, nevolníků a poddaných. Římskokatolická církev následně volá svého kněze Jana Husa na koncil do Kostnice, kde se má obhájit. Kde ale nakonec, když neustoupí, přestože se za něj zaručil sám císař Zikmund, je vydán světskému právu, které ho postaví na hranici a upálí.

Jan Žižka, svobodný vladyka z Trocnovské tvrze, pozvedá válečnou korouhev a shromažďuje vojsko proti útlaku šlechty. S válečnou taktikou má víc než dost zkušeností, a to nejen v dobrém slova smyslu. Nad jeho minulostí je řada otazníků, na které historie neumí, či možná ani nechce odpovědět. Poznámek k jeho minulosti je dost a zanechávají rozporuplné pocity o jeho cestě životem. Nicméně v čele husitských vojsk stojí nejen válečníci, ale i kněží, kteří hájí myšlenky Jana Husa a celá tato situace v Čechách začíná znepokojovat světskou i církevní moc, především ale samotného císaře Zikmunda. A protože v Čechách husitské hnutí sílí a Žižkova vojska dobývají opevněná města i hrady, dochází v únoru 1420 Císař Zikmund, papežský nuncius Ferdinand a řada významných osobností Vratislavského říšského sněmu k závěru, že je nezbytné povolát do Čech velké vojenské tažení ve znamení Kříže.

Již 1. března 1420 vydává Papež Martin V. na žádost krále Zikmunda bulu *Omnium Plasmatoris Domini*, kterou vyhláší Křížovou výpravu proti všemu viklefskému a husitskému kacífství. Oficiálně Bulu slavnostně ohlašuje papežský nuncius Ferdinand dne 17. března 1420 ve Vratislavi.

Nejen v Českých zemích vládne rod Lucemburků. Jejich lev s korunou nás dodnes provází ve státním znaku České republiky. Zastavme se u tří z nich.

Karel IV. (*1316 +1378), kterému říkáme Otec vlasti, byl po otci Lucemburk, matka byla Přemyslovna a nesla v sobě po matce krev Habsburků. Složitě, že? Ale nedivme se, manželství na trůnech se uzavírala téměř vždy z důvodů politických. Karlovými potomky, kteří jsou pro dění v Evropě a zejména v Čechách důležití, byli jeho synové - nevlastní bratři.

Jistě by bylo „nošením dříví do lesa“ popisovat zásluhy krále Karla IV. o Českou zemi. Jako Žižkováci si ale určitě připomeneme to, co se území dnešního Žižkova hodně dotklo, totiž královský příkaz osázet kopce kolem Prahy, tedy včetně kopců Žižkovských, vinnou révou. To dost zásadně ovlivnilo zemědělství na území příští Královské obce Vinohradské, budoucího Města Žižkov. Byla to ovšem zcela nepatrná a

zanedbatelná věc v objemu toho, čím se Karel IV. v Českém království zapsal. Připomeňme jen to, co zůstává dodnes, a co každému okamžitě vytane na mysli: Karlovu univerzitu, Karlův most a hrad Karlštejn.

Za kralování Karla IV. území Koruny České pozůstávalo z Království Českého, Moravy, Slezska, Lužice a Brandenburska. Stopy spojení s Čechy dodnes nacházíme zejména na území východní části Německa, v bývalé Lužici.

Václav IV. (*1361 +1419) - syn z manželství s Annou Svídnickou, korunovaný v Čechách r. 1363 a v Německu 1376. Jeho vládu provázejí historické události – morová epidemie v roce 1380, která zahubila 10 – 15% obyvatelstva země, v Praze působí (už od roku 1363) rakouský reformní kazatel Konrád Waldhauser, předchůdce Jana Husa, do Čech pozvaný již Karem IV. k nápravě mravů. Kolem roku 1382 se do Čech dostávají spisy Jana Viklefa a dál se táhnou spory mezi králem a vyšší šlechtou. V roce 1391 je založena Betlémská kaple, která pojme při kázání až 3000 lidí a na Karlově univerzitě se naplno rozbíhají spory o Viklefovo učení. V roce 1393 umírá Jan Nepomucký a v roce 1419 dochází k první Pražské defenestraci, kterou je možné považovat za počátek husitských bojů. Popsat podrobně dobu vlády Václava IV. by zcela určitě naplnilo samostatnou přednášku.

Krále Václava IV. popisuje Brabantský kronikář a diplomat Edmund de Dynter, který se s Václavem setkal, jako výborného společníka, moudrého a zdvořilého knížete. Zdůrazňuje jeho vzdělanost, sečtělost a znalost cizích jazyků.

Zikmund Lucemburský (*1368 +1437) – syn z manželství s Alžbětou Pomořanskou, korunovaný král v Uhrách roku 1387, v Římě 1414, v Čechách 1420 a jako Císař Římský 1433.

Jeho vládu provázejí události spojené s katolickou církví - církevní schizma (dva papežové – Avignonský a Římský, posléze i třetí, zvolený na koncilu v Pise), koncily v Kostnici a Basileji, křížová výprava proti Turků (prohraná), křížová výprava proti „kacířům v Čechách“ (rovněž prohraná). Kostnický koncil, svolaný z iniciativy Zikmundovy, řeší ukončení církevního

schizma - což se nakonec podařilo, takže římskokatolická církev měla opět jediného papeže. Žel řeší i spor s Janem Husem, který tam má obhajovat svoje názory. Jan Hus má sice Zikmundův ochranný list, ten ale katolického kněze před verdiktem Koncilu neuchránil.

Mezi bratry, Zikmundem a Václavem, panovalo dlouholeté napětí, které skončilo v roce 1411. Napětí mezi českou šlechtou a Zikmundem skončilo uznáním Českým králem v roce 1436 v Jihlavě, tedy až po 16 letech od korunovace na Pražském hradě. Ale opusťme Lucemburky a podívejme se na další významnou postavu událostí.

Jan Žižka (*1360 +1424)

Není možné nezmínit klíčovou postavu našich dějin, zejména významné bitvy na Vítkově hoře. Jsme navyklí, zejména díky literatuře, vidět tohoto válečníka jako chudého zemana, který se vzbouřil, strhnul dav a vytvořil vojsko, se kterým potíral šlechtu, církve i žoldnéře, kteří do Čech přitáhli. A tak vypaloval šlechtická sídla, kláštery a kostely.... Dobil a pobořil i mnohý hrad, avšak drobné poznámky v textech, popisujících historii, vznášejí i řadu otazníků.

Narodil se někdy okolo roku 1360, v zemanské rodině Žižků z Trocnova. Jeho otec se jmenoval Řehoř a matka Jana, oženil se s dívkou Kateřinou z Čeřejova. Ze záznamu rožmberských a jihlavských popravních knih je zřejmé, že během let 1406 až 1409 Žižka působil v bratrstvu silničních lapků jakéhosi Matěje, pověšeného 1409 v Českých Budějovicích, který vedl záškodnickou válku proti Rožmberkům. Na závěr tohoto období podle všeho přechází Žižka na stranu Rožmberků, a v červenci 1409 mu král Václav IV. vydává amnestní list, v němž mu promíjí vše, co spáchal zlého vůči králi i koruně. Rok na to, 1410, se Žižka účastní královského tažení do Polska, kde se podílí na porážce Řádu německých rytířů. Tam také přišel o oko. Na druhé oslepl během obléhání hradu Rábí, když se mu do oka zabodla střelbou odštípnutá tříška. V letech 1411-1412 sloužil jako „vrátník“ u královského dvora v Praze. Jméno Jan Žižka se objevuje ve středověkých pramenech i v roce 1414 - v Soudní knize novoměstské, kde je zaznamenáno, že jistý Janek Jednooký, vrátný krále Václava, zakoupil od Václava Stohery za cenu padesáti kop grošů dům v ulici Na Příkopě. Z jeho vlastnictví se však dlouho netěšil, neboť v roce 1416 jej prodal a za částku 13 kop grošů si pořídil rezidenci v dnešní Pařížské ulici. Dá se soudit, že tentokrát již nebyl ve funkci vrátného, neboť Městská kniha pražská Janka Jednookého nazývá panošem od dvora králova.

V té době kázal v Betlémské kapli Mistr Jan Hus a Žižka se stal jeho horlivým posluchačem. Dne 30. července 1419 se Jan Žižka podílel na defenestraci na pražské novoměstské radnici, vedené knězem Janem Želivským. V témže roce pak odchází s dalšími radikálními husity do Plzně. Po ústupu z katolické Plzně našel útočiště v nově osídleném městě Tábor. Od té doby vede husitská vojska a v roce 1420 se účastní i bitvy s křižáckými vojsky na Vítkově hoře.

V předvečer bitvy

Křížová výprava, která se shromažďuje u Slezské Svídnice, vstupuje 30. dubna 1420 u Náchoda a Trutnova na území Čech. O pár dní později před touto válečnou mocí kapituluje město

Hradec Králové, ze kterého těsně předtím odešli na pomoc Praze radikální husité pod vedením kněze Ambrože. Cesta na Prahu je volná a král Zikmund povolává na Prahu jednotky z Kutné Hory, vybavené děly a obléhacími stroji. Tou dobou již ale do Prahy přicházejí husitští obránci od Žatce, Loun a Slaného, a zprávy o tom tak zneklidní uherské jednotky položené táborem u Litožnic (zaniklé místo kdesi u Běchovic a Dubče), že se dávají na ústup. Ústup neuspořádaný, při kterém zanechávají na místě i tolik cenný proviant. Vzniklý zmatek mezi uherskými nakonec obrací domů i kutnohorské oddíly s děly a obléhací technikou. To následně hraje důležitou roli, protože do konce konfliktu už z Kutné Hory neodešly a do bitvy nezasáhly. Je možné, že se Žižka obával příchodu kutnohorských právě sem, na Vítkovu horu, odkud by střelba na Prahu mohla být značně zničující. Navíc, pokud by nepřátelská posádka obsadila toto strategické místo, mohla by blokovat zásobování města jedinou dosud volnou přístupovou cestou. V té době začínaly žně a nedostatek potravin by v konečné fázi znamenal vyhladovění a porážku. Zřejmě právě proto začal Žižka budovat obranné sruby, aby uchránil město proti případným silám od východu. Přestože se útok křížácké jízdy proti Vítkově hoře dal předpokládat, není jasné, proč tam bylo tak málo obránců - 29 mužů a 3 ženy je nepochopitelně málo. Neobávali se snad Pražané mít císařova nepřítel Žižku ve svém městě? Není ani zcela jasné, kde byli Žižkovi bojovníci, s kterými do Prahy přitáhnul, když z původního ležení na ostrově Štvanice se stáhli. Nikdy se už nedozvíme, proč Kutnohorští s děly na Prahu znovu nevyrazili, ani proč Zikmund na Prahu útočil pouze jízdou. Otázka, zda vůbec měl zájem na dobytí města vojenskou silou, kdy by následovalo drancování a vypálení, zůstává otevřená. Zdá se spíš, že taktizoval a očekával kapitulaci. Praha bylo město dost významné a jeho zničení a vydrancování žoldněti by mu nepřineslo žádný užitek. Snad právě proto se na různých místech odehrávaly spíše drobné taktické „potyčky“ a předstírané útoky, ale k přímému koordinovanému úderu proti městu Praze vůbec nedošlo.

I toto vyprávění přerušíme a v příštím vydání se společně soustředíme na vlastní průběh Zikmundovy bitvy o Prahu a jak to bylo na Vítkově hoře.

Víte, co to je kandelábr ?

Jan Schütz

Je to stožár plynového osvětlení, nejčastěji litinový. Často je zdoben ornamenty nebo figurálními motivy. A tak tyto litinové kandelábrы představovaly spojení umělecké práce s technikou. Byly odlévány v Komárenských slévárnách jako sériové výrobky. Společně je navrhli arch. Aleš Linsbauer a sochař Eduard Vessely. Dochované kandelábrы dosud stojí na Hradčanském, Křižovnickém, Loretánském a Dražickém náměstí a patří k technickým památkám hlavního města Prahy. Kromě již zmíněných kandelábrů zajišťovaly osvětlení města i lampy ve tvaru koule, a to ve dvouramenných stojanech a konzolové lucerny, upevněné na domech.

Plynové osvětlení se poprvé rozsvítilo v Praze 15. září roku 1847. Prvních 260 svítidel bylo na hlavních třídách, na dnešní Národní třídě, ulici 28.října, Na Příkopě, na Václavském náměstí, v Celetné ulici a na Staroměstském a Křižovnickém náměstí.

Plyn pro světla dodávala Karlínská plynárna. V roce 1857 byla postavena plynárna na Smíchově a roku 1864 se stavěla další na Žižkově. Tyto dvě plynárny pak umožnily další rozvoj osvětlení, a to hlavně v těch částech města, kde osvětlení plynem zatím nebylo.

V roce 1947 bylo v pražských ulicích kolem 10.000 lamp, což svou kapacitou umožnila Michelská plynárna, která byla uvedena do provozu v roce 1926.

Souboj mezi elektrickým a plynovým osvětlením však vyhrála elektřina. Plynové osvětlení se nejdéle udrželo v ulicích na Malé Straně, a to do 70. let dvacátého století.

Od té doby se názor na elektrické osvětlení města, zejména v historické části města, značně změnil. Přejít ze svítiplynu na zemní plyn umožnil v některých částech Prahy návrat plynového osvětlení. Ulice Michalská, Vejvodova, Melantrichova, Celetná, Uhlý trh jsou místa, kam se plynové lampy vrátily. Následovala Královská cesta a okolí Pražského hradu. V prosinci roku 2012 to bylo celkem 660 lamp. To vše k velké radosti nejen památkářů ale i místních obyvatel a turistů.

Romantické osvětlení se postupem času rozsvěcovalo dálkově. Současný počet plynových lamp ale umožnil návrat „lampářů“. Ti k rozsvěcování a zhasnutí lamp používají, stejně jako jejich předchůdci, tyče s háčky. Oživením tohoto zaměstnání, téměř zapomenutého, se obnovila i činnost lampářského cechu.